

HISTORIA DA ARTE · 2º BACHARELATO

TEMA 0. INTRODUCCIÓN

TEMA 0. INTRODUCCIÓN

O PAPEL DO ARTISTA E O PAPEL DO CLIENTELA

O PAPEL DO ARTISTA E DA CLIENTELA

- Toda obra de arte é unha **produción humana** realizada por persoas ás que denominamos "artistas".
- Os conceptos de "arte" e "artista" foron evolucionando ao longo do tempo.
- As persoas que realizaron as obras que hoxe figuran nos nosos museos ocuparon posicións sociais moi diferentes:
 - Escravos (algúns, na Antigüidade);
 - Simples artesás (Idade Media);
 - Na actualidade, moitos son considerados xenios e gozan dun status privilexiado.

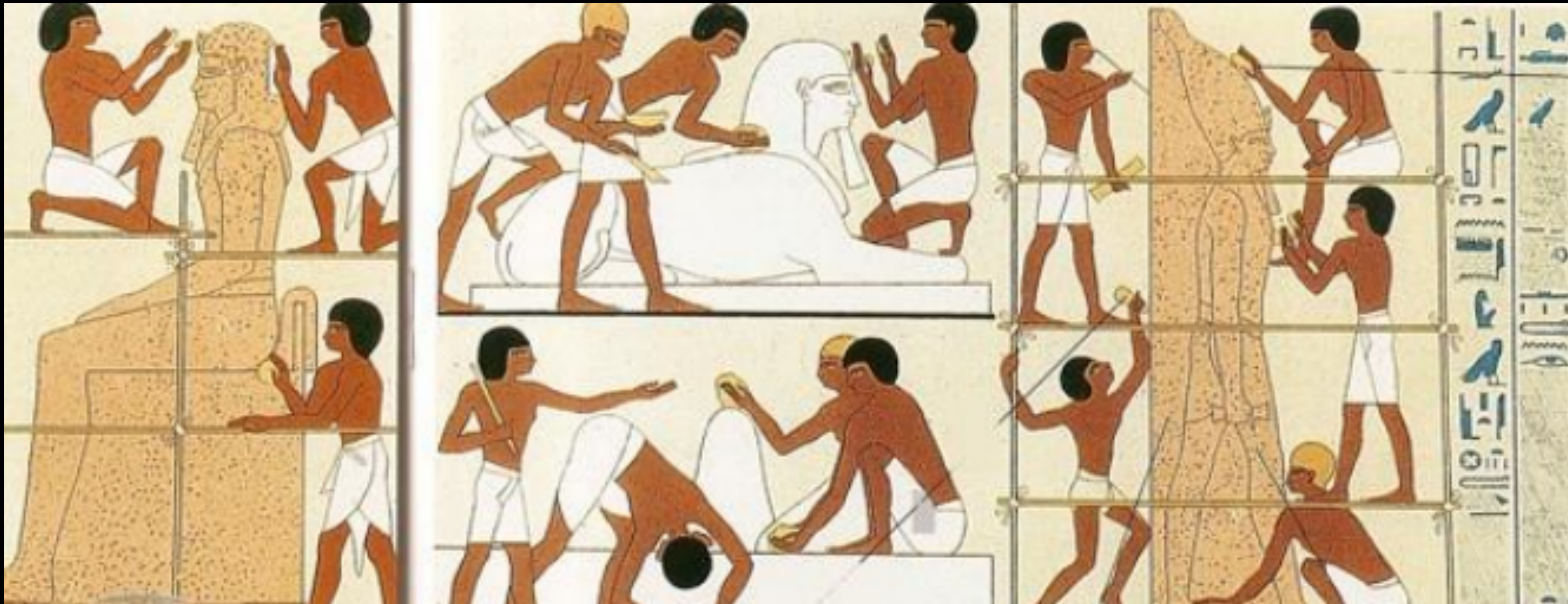
O PAPEL DO ARTISTA E DA CLIENTELA

PREHISTORIA

O PAPEL DO ARTISTA E DA CLIENTELA

MESOPOTAMIA E EXIPTO

O PAPEL DO ARTISTA E DA CLIENTELA

GRECIA E ROMA ANTIGAS

O PAPEL DO ARTISTA E DA CLIENTELA

IDADE MEDIA

RENACEMENTO

- Xorde a figura moderna de artista, un ser a quen a sociedade considera "**xenial**".
- Coa idea de *xenio*, triunfan os valores do *individual* e da *orixinalidade*.
- Con frecuencia, as relacións entre artista e cliente eran difíciles.

1435/40. *San Lucas dibujando a la Virgen.*

IDADE CONTEMPORÁNEA

- Ilustración: nacemento do concepto do **público**.
- Revolucións liberais: exaltación das ideas de *pobo* e de *nación*.
- Xorden os **museos**: as coleccións privadas dos reis pasar a ser da nación (nace o Louvre, o Prado, o British Museum, etc).

ARTISTA CONTEMPORÁNEO

- Lévase ao extremo a idea de xenio no Romanticismo.
- Imaxe de artista "maldito", desprezado pola sociedade e polos artistas máis conservadores.
- Segue o camiño da súa propia inspiración, que leva mesmo á súa vida persoal (artista "bohémio").

Amadeo Modiglian (1884-1920)

O PAPEL DO ARTISTA E O PAPEL DA CLIENTELA S. XX

- A arte convértese cada vez máis nunha **mercadoría**, que se canaliza a través dunha rede de museos, galerías, casas de poxa, críticos, revistas, etc.

O PAPEL DO ARTISTA E O PAPEL DA CLIENTELA S. XX

- **Grande variedade** de propostas.
- Arte **efémera**: desaparece o objecto, a ideia de permanência.

TEMA 0. INTRODUCCIÓN

TÉCNICAS ARTÍSTICAS. A PINTURA

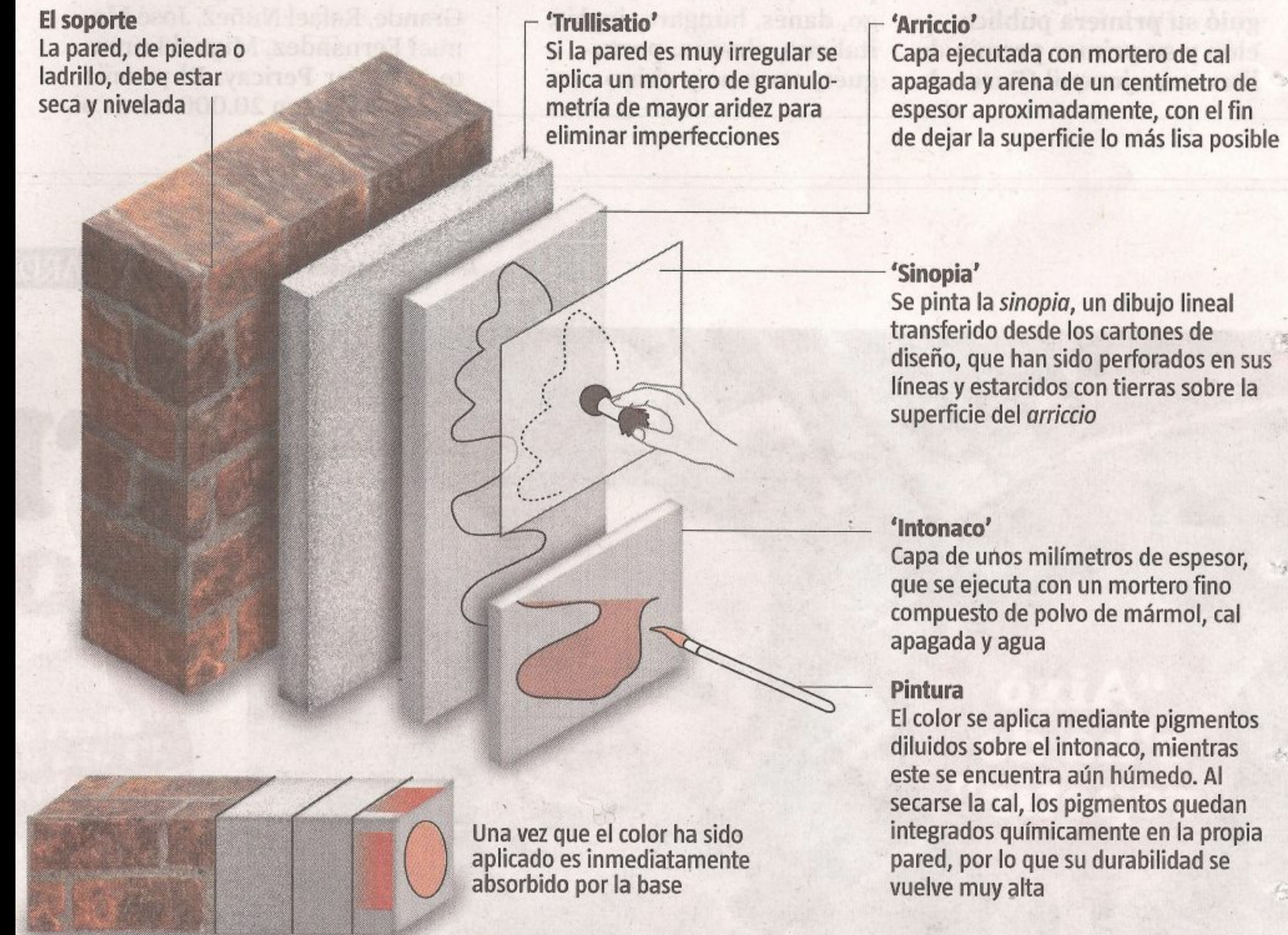
TÉCNICAS ARTÍSTICAS.

PINTURA.

PINTURA AO FRESCO

- **Fresco:** pintura realizada sobre unha superficie cuberta con dúas capas de morteiro de cal:
 - a primeira (*arricio*) de maior espesor, con cal apagada, area de río e auga.
 - a segunda (*intonaco*), máis fina, formada por polvo de mármore, cal apagada e auga.
- Sobre ela vanse aplicando os pigmentos, cando aínda esta última capa está húmida.
 - Faise por xornadas (*giornatas*) de traballo de 8 horas, posto que o cal en 24 horas comeza o seu proceso de secado e non admite máis pigmentos.

La principal dificultad de pintar un fresco es que el error no se puede corregir

Fuente: *Introducción a Miguel Ángel*, Celeste Ediciones. *Miguel Ángel y su época*, Editorial Anaya. *Enciclopedia Los maestros del arte*, Ediciones Serre. Lastampa.it

Investigación: Rosa Anechina
Alan Jürgens, Raúl Camañas, Jaime Serra / LA VANGUARDIA

TÉCNICAS ARTÍSTICAS. PINTURA AO FRESCO

*Capela Sixtina, Michelangelo Buonarroti
(1508-1512)*

TÉCNICAS ARTÍSTICAS. PINTURA ENCÁUSTICA OU Á CERA

- **Encáustica:** deriva do grego *enkaustikos* ("gravar a lume") é unha técnica de pintura que se caracteriza polo uso da cera como aglutinante dos pigmentos:
 - a mestura ten efectos moi cubrintes e é densa e cremosa.
 - Moi utilizada na Antigüidade, retomouse na Idade Contemporánea.

Retrato de momia de muller. c. 55-70. Período romano de Exipto. British Musueum

TÉCNICAS ARTÍSTICAS. PINTURA AO TEMPLE

- **Pintura ao temple:** disolvente é a água e o aglutinante algum tipo de graxa vegetal, ovo ou matérias orgânicas. Brillante e lenta de secar.
- É característica da Idade Média europeia.
 - Românico ou gótico no ocidente europeu.
 - Iconas bizantinas e ortodoxas, em Europa oriental.

Frontal de altar procedente da Seo de Urgel. s. XII. Anónimo

TÉCNICAS ARTÍSTICAS. PINTURA AO ÓLEO

- **Óleo:** Técnica pictórica consistente en mesturar pigmentos cun aglutinante a base de aceites, normalmente de orixe vexetal.
- Por extensión, denomínanse óleos ás pinturas executadas mediante esta técnica, que admite soportes de moi variada natureza: metal, madeira, pedra, marfil, aínda que o máis habitual é que sexa aplicado sobre lenzo ou táboa.
- É o procedemento que seca máis lento, o que permite ao pintor interrupcións.
- O maior inconveniente é o escurecemento que provocan os aceites.

Rolda de noite, Rembrandt. 1642

TÉCNICAS ARTÍSTICAS. PINTURA ACRÍLICA

- Os pigmentos están contidos nunha emulsión dun polímero acrílico.
- Destaca especialmente pola rapidez do secado.
- Ao secar modifícase lixeiramente o ton, máis que no óleo.
- A pintura acrílica data da primeira metade do século XX, e foi desenvolvida paralelamente en Alemaña e Estados Unidos.

TÉCNICAS ARTÍSTICAS.

PINTURA.

ACUARELA

- A acuarela é unha pintura sobre papel ou cartolina con cores diluídas en auga.
- As cores utilizadas son transparentes (segundo a cantidade de auga na mestura) e ás veces deixan ver o fondo do papel (branco), que actúa como outro verdadeiro ton.
- Componse de pigmentos aglutinados con goma arábica ou mel.
- Nos seus procedementos emprégase a pintura por capas transparentes, a fin de lograr maior brillantez e soltura na composición que se está realizando.

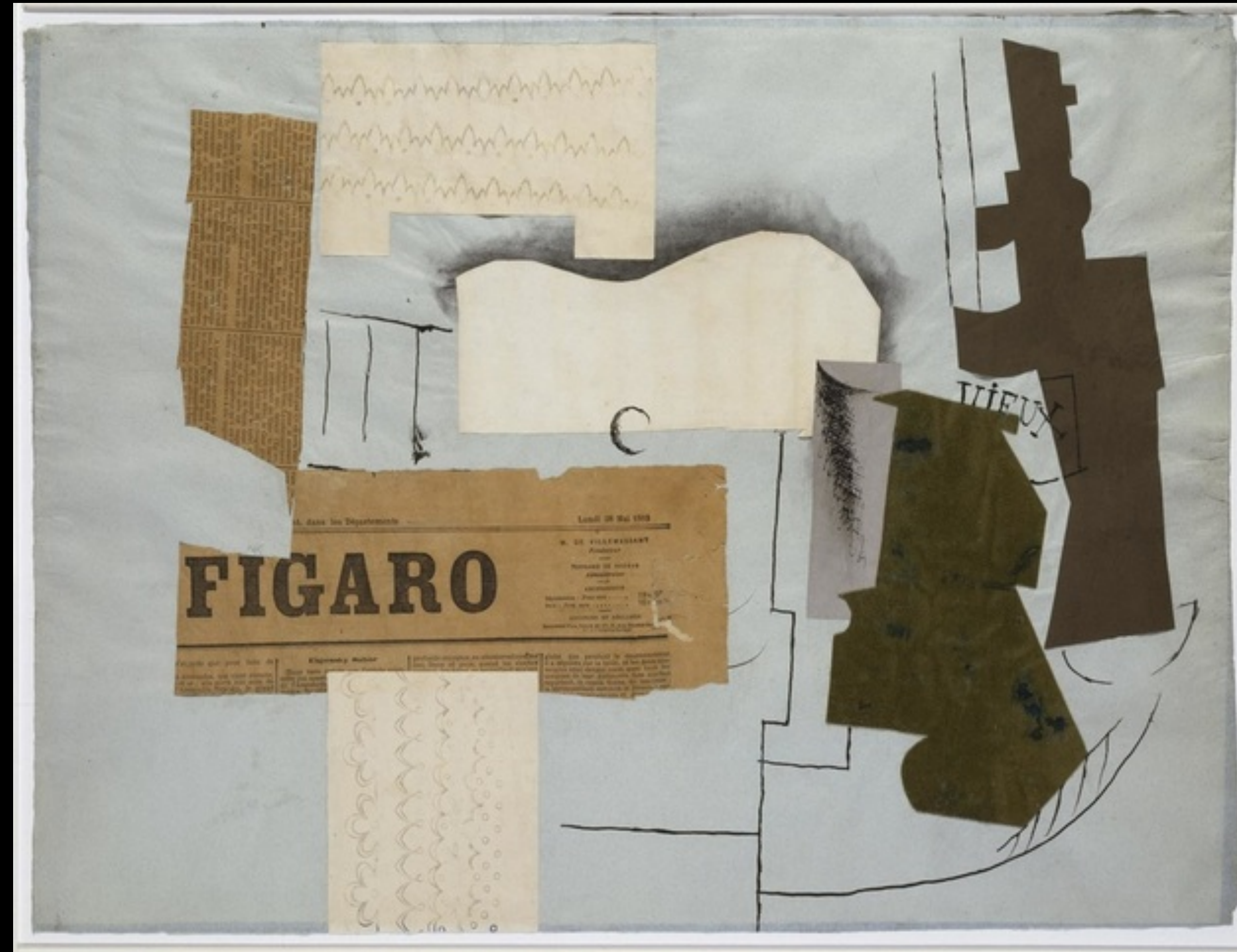
Great Yarmouth Harbour, Norfolk, J.M.W. Turner. c. 1840

TÉCNICAS ARTÍSTICAS.

PINTURA.

COLLAGE

- Técnica artística que consiste en ensamblar elementos diversos nun todo unificado.
- O termo aplícase sobre todo á pintura, mais por extensión pódese referir a calquera outra manifestación artística, como a música, o cinema, a literatura ou o videoclip.
- Vén do francés *coller*, que significa pegar.

Pedazo de marco vello, Vaso, Guitarra e Xornal. Pablo Picasso. 1912

TEMA 0. INTRODUCCIÓN

TÉCNICAS ARTÍSTICAS. A ESCULTURA

ESCULTURA				
FORMA	SITUACIÓN	XÉNEROS	MATERIAIS	TAMAÑOS
VULTO REDONDO	INDEPENDENTE	ESCULTURA MONUMENTAL	PEDRA OU MÁRMORE	GRANDE ENVERGADURA
RELEVOS	PARTE DUN CONXUNTO VARIAS ESTATUAS	ESCULTURA RELIXIOSA	MADEIRA	TAMAÑOS INTERMEDIOS
	ELEMENTO DECORATIVO OU CELEBRATIVO DUN CONXUNTO MÁIS AMPLO (EDIFICIO, CIDADE, ETC.)	RETRATO	ARXILA E OUTROS MATERIAIS PLÁSTICOS	MINIATURA
		ESCULTURA FUNERARIA	METAL	
		OUTROS		

ESCULTURA			
FORMA	VULTO REDONDO	TRIDIMENSIONAL, PERMITE VELA DESDE DISTINTOS PUNTOS	
	RELEVO	BIDIMENSIONAL: DESENVÓLVESE SOBRE UN PLANO, O QUE SÓ PERMITE VELA DESDE O PUNTO DE VISTA FRONTAL	BAIXORRELEVO: AS FIGURAS SOBRESAEN LIXEIRAMENTE DO FONDO.
			ALTORRELEVO: AS FIGURAS SOBRESAEN NOTABLEMENTE DO FONDO.
			OCORRELEVO: OS DEBUXOS ESTÁN NUN NIVEL MÁIS BAIXO QUE O FONDO

VULTO REDONDO

DAVID. MIGUEL ANXO BUONARROTTI

BAIXORRELEVO

TEMPLO DE KOM OMBO (EXIPTO)

ALTORRELEVO

PORTAS DO PARAÍSO DA
CATEDRAL DE
FLORENCIA.
LORENZO Ghiberti (1452)

OCORRELEVO

AKENATÓN E NEFERTITI C. 1350-1330 A.C.

ESCULTURA

POLA SITUACIÓN

INDEPENDENTE

PARTE DUN CONXUNTO DE VARIAS ESTATUAS

ELEMENTO DECORATIVO OU CELEBRATIVO DUN
CONXUNTO MÁIS AMPLO, DUN EDIFICIO OU DUNHA
CIDADE, ETC.

ESCULTURA ECUESTRE DE CARLOS III

ESCULTURA EXENTA

PÓRTICO DAS CARIÁTIDES. TEMPLO ERECTEION (ATENAS)

PARTE DUN CONXUNTO DE VARIAS ESTATUAS

PÓRTICO DA GLORIA. CATEDRAL DE SANTIAGO

ELEMENTO DECORATIVO

ESCULTURA		
POLO XÉNERO AO QUE PERTENCE	ESCULTURA MONUMENTAL	
	ESCULTURA RELIXIOSA	
	RETRATO	BUSTOS RETRATOS ECUESTRES RETRATOS
	ESCULTURA FUNERARIA	
	OUTROS	

SIRENO. FRANCISCO LEIRO. VIGO

ESCULTURA MONUMENTAL

PÓRTICO DA GLORIA. CATEDRAL DE SANTIAGO

ESCULTURA RELIXIOSA

BUSTO DE TRAXANO (98-117 d.C)

RETRATO. BUSTO

RETRATO

- Nefertiti. (1370-1331 a.C). Museo Berlín.

SEPULCRO DE INÉS DE CASTRO. MOSTEIRO DE ALCOBAÇA

ESCULTURA FUNERARIA

ESCULTURA ECUESTRE DE CARLOS III

RETRATO ECUESTRE

ESCULTURA

MATERIAIS

PEDRA OU MÁRMORE

TÉCNICA PREDOMINANTE É A **TALLA**, QUE CONSISTE EN QUITAR MATERIAL DUN BLOQUE PREVIAMENTE SELECCIONADO. TEN VARIAS FASES, ACABO CUN PUÍDO FINAL

MADEIRA

CON FRECUENCIA A OPERACIÓN É A **TALLA**.

ARXILA E OUTROS MATERIAIS PLÁSTICOS

TECNICA BÁSICA: **MODELADO**.

METAL

TÉCNICAS VARÍAN DUN METAL A OUTRO.
- BRONCE: "**CERA PERDIDA**" REALÍZASE MODELO EN CERA, QUE SE ENCHE CON BRONCE FUNDIDO.
- FERRO OU ACEIRO: TAMÉN A SOLDADURA.

OUTROS

- ENSAMBLAXE: UNIR MATERIAIS DIREFERENTES SOBRE ESTRUCTURA PREEXISTENTE. DÁSE NO S. XX.

ESCULTURA EN PEDRA

- Santiago. Pórtico da Gloria, catedral de Santiago de Compostela

Enterro de Cristo. Juan de Juni

ESCULTURA EN MADEIRA

ESCULTURA EN ARXILA E OUTROS MATERIAIS PLÁSTICOS

- Guerreiros de terracota. China, 210-209 a.C.

ESCULTURA EN METAL

- *David*. Donatello

ESCULTURA. OUTRAS TÉCNICAS

- *Primary Mobiloid Glut.* Robert Rauschenberg. 1988.

ESCULTURA

TAMAÑO

GRANDE ENVERGADURA

TAMAÑOS INTERMEDIOS

MINIATURA

GRANDE ENVERGADURA

- *Estatura da Liberdade*. F. A. Bartholdi, 1886.

MINIATURA

- Saleiro. B. Cellini, 1542.
- 26x33,5 cm.

TEMA 0

TÉCNICAS ARTÍSTICAS. A ARQUITECTURA

ARQUITECTURA

- Planos do arquitecto.
- Problemas de cimentación.

ARQUITECTURA. MATERIAIS

- Hai épocas onde o desenvolvemento/aparición de novos materiais convértese no elemento característico da arquitectura:
 - O formigón e o ladrillo na antiga Roma.
 - O ferro e o vidro a partir do s. XIX.

ARQUITECTURA. MATERIAIS

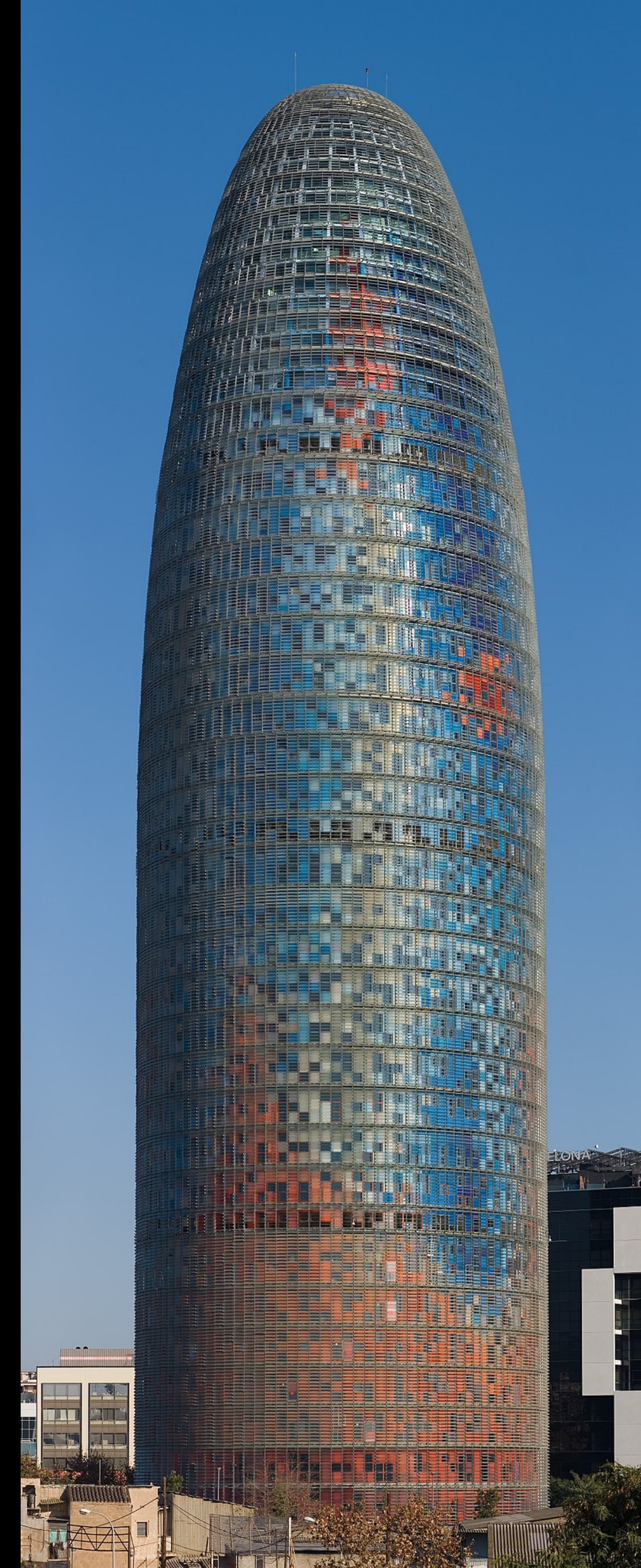
- O ***opus caementicium*** (formigón romano). Ven do latín *caementum* (cascallos, pedra en bruto). É un tipo de obra feita con morteiro e de pedras de todo tipo (de refugallo, por exemplo), e ten a aparencia de formigón).

Interior do Panteón de Agripa. Roma, s. I a.C

ARQUITECTURA. ESTRUTURA E MUROS

- Ao longo da historia predominou a construción con **muros de carga** (fortes paredes exteriores que soportan o peso do edificio).
- Houbo épocas onde a maior parte do peso era sostido por **piares interiores**, o que permitía a construción de amplas vidreiras nas paredes externas.
- Na arquitectura contemporánea hai novos materiais que permiten que as paredes externas sexan meramente decorativas.

ARQUITECTURA. CUBERTAS

O modo de cubrir un edificio é variado: cubertas en terraza (1), a 2 augas (2), a 4 augas (3)

3

2

1

ARQUITECTURA. TIPOS

Existen, como é lóxico, diferentes tipos de construcións: igrexas, pazos, fortalezas ou castelos, teatros, obras de enxeñería civil, etc.

TEMA 0. INTRODUCCIÓN

○ PATRIMONIO ARTÍSTICO

Océano Atlántico

Portugal

Santiago de Compostela

Segovia

Ávila

Salamanca

Alcalá de Henares

Cáceres

Cuenca

Mérida

Toledo

Úbeda

Córdoba

Baeza

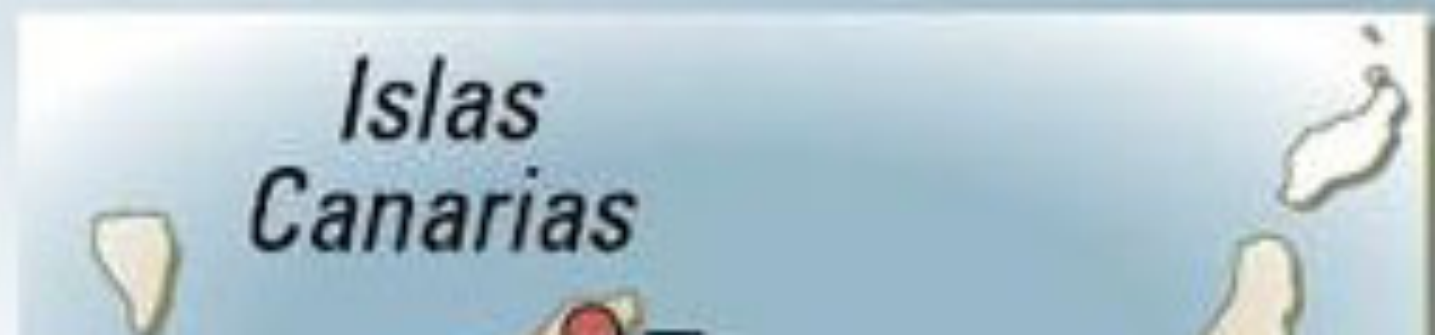
Tarragona

Ibiza

*Islas
Baleares*

Mar Mediterráneo

*Islas
Canarias*

PATRIMONIO ARTÍSTICO

- Legado histórico, artístico e cultural que chegou até a actualidade, do cal podemos gozar mais temos a obriga de conservar para as xeracións futuras

PATRIMONIO ARTÍSTICO. MONUMENTOS

- Obras arquitectónicas, esculturais e pictóricas senlleiras. Tamén se aplica a consuntos arqueolóxicos, cavernas ou inscricións que teñan un grande valor científico, artístico ou histórico.
- Concepto introducido pola UNESCO en 1972.

PATRIMONIO ARTÍSTICO. CONXUNTOS

- Grupos de construcións cuxa unidade e integración na paisaxe dálles un valor excepcional desde o punto de vista científico, artístico ou histórico.
- Concepto introducido pola UNESCO en 1972.

PATRIMONIO ARTÍSTICO. LUGARES

- Obras do ser humano ou conxuntas do ser humano e da natureza que teñen un valor universal excepcional desde o punto de vista científico, artístico ou histórico.
- Concepto introducido pola UNESCO en 1972.

Illa de Pascua, Chile

CONSERVACIÓN DO PATRIMONIO ARTÍSTICO

- Abu-Simbel é un exemplo do esforzo internacional por conservar o patrimonio artístico. Este templo exipcio foi obxecto dunha campaña internacional promovida pola UNESCO (1959) para salvalo, desprazándoo de lugar, ante a construción do encoro de Assuán.
- É un exemplo onde se tomou consciencia que este patrimonio artístico non era unicamente de Exipto, senón de toda a humanidade, polo que era precisa a intervención internacional para a súa conservación.

PATRIMONIO ARTÍSTICO.

FACTORES DE DETERIORO

- **Químico:** Asociado á contaminación. É un grave perigo para as obras ao aire libre.
- **Físico:** producidos por cambios bruscos de temperaturas, a humidade, a erosión ou as catástrofes naturais.
- **Biolóxico:** provocados por microorganismos, excrementos, accións de pequenos animais, etc.
- **Económico:** debido á presión demográfica sobre o patrimonio.
- **Outros:** falta de mantemento, manipulación non adecuada, turismo de masas, etc.

PATRIMONIO ARTÍSTICO. INTERVENCIÓN DE CONSERVACIÓN

- Intervenciones de conservación.
- Intervenciones de restauración.

Restauración do Pórtico da Gloria. Catedral de Santiago de Compostela

